

Het Holterbroek

Als ik hier ga schrijven over het Holterbroek, bedoel ik niet de broekgronden dicht bij Holten, maar de boerderij het Holterbroek, al kwamen deze eerste bewoners van die naam daar wel vandaan.

Zoals ik al eerder heb geschreven woonde op Holterbroek vroeger Mannes Meilink. Een dochter van deze, Jennigjen Meilink, geboren in 1765, huwde omstreeks 1785 met Berend Holterbroek, geboren in 1760. Ze kregen vijf kinderen, Mannes, Jan, Frederik, Fenneken en Jenneken.

Mannes huwde met Hendrika Meilink. Ze woonden op Holterbroek, het waren mijn Overgrootouders. Ze hadden vijf kinderen, Berend, Gerrit Jan, Willemina, Jenneken en Antonia.

Berend huwde met Aaltje Klein Lebbink van de Brander en ze woonden op Holterbroek. Ze hadden geen kinderen.

Willemina huwde met Christiaan Klein Lebbink, ze woonden op de Brander.

Jenneken huwde met Jannes Struik, ze woonden op de Stroek en waren mijn Grootouders.

Antonia huwde later met Jannes Struik en was Vaders tweede Moeder.

Gerrit Jan huwde met Johanna Struik. Ze bouwden in 1871 een nieuw huis op grond van Holterbroek, aan de driefdiek bij het moddervenne, en vóór de grote kamp. Als er vroeger een nieuw huis werd gebouwd was dat, in tegenstelling met nu, iets bijzonders en gingen er 's zondags verscheidene nieuwsgierigen naar toe om de vordering van de bouw te zien, en ook vaak te bekritisieren. Tegenwoordig is zo'n nieuwbouw niets bijzonders en bouwt men de huizen soms bij tientallen tegelijk.

Toen het huis gebouwd werd, zo is mij wel eens verteld, werkte er ook een opperman, de naam weet ik niet meer. Deze haalde het water dat hij nodig had bij het maken van de specie, bestaande uit kalk en zand, altijd uit de sloot daar vlakbij. Als hij er dan een emmervol uitschepte, hield hij zich altijd vast aan een elzentak. Kwajongens die dit in de gaten kregen, maakten 's zondags een diepe snede in die tak, met als gevolg dat de opperman 's maandagsmorgens bij het halen van de eerste emmer water kopje onder ging.

Het huis werd nog lange jaren niejhuus genoemd.

Toen de hele plaats van Holterbroek nog bijeen was, dreven ze de koeien altijd nog gewoon over de weg, en dan over de driefdiek naar het broek. Ik heb wel eens gehoord dat de Hommelte en de Bisschop, die daar ook elk een stuk grond hadden in het broek, hier ook de schapen overdreven, die ze dan 's nachts bij Holterbroek in het schoapeschot deden. Doordat ze daar veel het vee en schapen overdreven noemden ze dit de driefdiek. Deze wordt nog zo genoemd. Dit schoapeschot (schapenhok) stond vroeger ongeveer op de plaats waar nu de boerderij van Jan en Jenneken Haverslag staat. Die kamp noemden ze altijd nog de schotveld, en dat veldje met zo'n vennegat erin noemden ze altijd het schotvenne. En hier was vroeger ook nog zo'n kolk in, en zo waren er kolken in het Holterbroeksveld en Veldermansveld en overal in de velden te vinden. Ik vroeg eens aan Grootvader waar die toch voor waren, en die zei dat het schoapekolken waren. Als de scheper dan met de schapen in het veld liep, dan konden de schapen hieruit drinken. Er werden twee kanten van de kolk schuin aangestoken, dan konden de schapen er gemakkelijk in lopen.

Ik heb ze vaak gezien, die schoapekolken, het water was altijd zo mooi helder.

Achter het schotvenne lag de grassebelt en daarachter het torenvenne, maar waar die naam toren vandaan komt, het is niet waarschijnlijk dat hier een toren heeft gestaan. Mijn vermoeden is, omdat de kamp hier net vóór zeer hoog is, en dat men vandaar als uit een toren over het ven en de verre broekgronden kon uitzien, het daardoor die naam heeft gekregen.

Bij Holterbroek hoorde vroeger veel bos, de huusbos (bij huis), de prarrebos, de reuskampsbos, en veel veld met dennen en vennen. En de grote kamp, en de reuskamp, en de nieuwe kamp, en uitgestrekte broekgronden, het sumpel met de sumpelkolk, waar Grootvader eens sporen van een visotter had gevonden, met daar achter de moat en de

kowstal waar allemaal warfhout stond, waar de koeien graag gingen liggen, en daardoor zal ook de naam kowstal zijn ontstaan.

Dan het grote koeland, met daarachter het meuken, en de mars met achterin het marsbeltje, vroeger met heide begroeid, een prachtig stukje natuur.

Voorop de schotbeld stond vroeger, en die staat er nog bij het huis van Jan, een grote rechtopgezette steen, dit was het driegemeentenpunt, Raalte, Diepenveen en Holten.

Op Holterbroeksplaats rust nog altijd de plicht van het miskoren, in vroeger eeuwen door de kerk te Holten opgelegd, toen die nog Rooms Katholiek was. Dan moest een zeker deel van de oogst aan de kerk worden afgestaan voor de pastoor en koster. Later werd dit niet meer in natura, maar in geld opgehaald. Eenzelfde plicht rust ook nog op de Wever. Dit herinnert alles nog aan de tijd dat onze voorouders hun deel moesten bijdragen voor de kerk, kerkelijke belasting dus.

Bij Holterbroek staat altijd nog zo'n typische oude schuur, waaraan vroeger aan beide einden een onderschoer zat, maar die zijn er afgebroken, evenals van het huis, dat ik nog zo goed heb gekend. Een onderschoer gaf aan een boerenachterhuis zo'n mooie bekoring. Hier in de omtrek zijn die bijna niet meer te zien, alleen bij de Wever zit die er nog aan.

Op de keuken, die nu niets meer weg heeft van de ouderwetse boerenkeuken van vroeger, staat nog altijd het ouderwetse kabinet, eeuwenoud, met die mooie leeuwenkoppenpoten. Dit kabinet had Alemeuie vroeger bij haar trouwen meegekregen van de Brander.

Ook de mooie glazenkast op de keuken, met het mooie ouderwets antieke scheurewark (kopjes en schoteltjes) en de mooie koperen en tinnen koffiekannen met kraantjes, staat er niet meer, en de mooie brede schoorsteenbozem, die dwars door de keuken liep, is verdwenen.

Dit alles herinnerde nog aan de tijd van het oude Holterbroeks geslacht, met als laatste Berendoom en Alemeuie. Alemeuie heb ik nog goed gekend, want ze heeft heel wat langer geleefd dan Berendoom. Berendoom overleed omstreeks 1885 op een oudejaarsavond. Grootvader (Marsman) was er die avond nog even naar toegeweest. Hij was goed en wel thuis, toen hij bericht kreeg dat Berendoom overleden was, en hij als naaste buur er weer naar toe moest. Grootvader was altijd bevriend geweest met Berendoom. Berendoom had een bloedspuwing (longbloeding) gehad en was daar zoals dat heet, ingebleven, maar hij had het einde wel voelen aankomen, en hij had gezegd: "Jezus haalt mij gauw op."

Toen Berendoom was overleden, moest Alemeuie boeren met knechten, ze hadden meestal twee knechten en een koeiejongen gehad. De meiden sliepen in de opkamer, naast de gang. Prikkelraad voor afrastering om de weiden was er nog niet, en dan moest de koeiejongen de beste heun, zodat ze niet van de andere gewassen snoepten. Zo'n koeiejongen noemden ze ook wel scheper. Ze hadden vroeger bij Holterbroek een jongen die Harm heette, en daar enige jaren scheper was, die heeft altijd de naam Scheper Harm behouden.

Gerrit Jan Holterbroek, die gehuwd was met Johanna Struik en woonde op Nieuw Holterbroek, overleed in 1887. Jannemeuie huwde later weer met Derk Jan Koerselman, en dit huis wordt meestal nog Koerselman genoemd. In het moddervenne, afkomstig van het Nieuw Holterbroek, woont nu Bernard ten Have. Op Oud Holterbroek zijn ook twee boerderijen bij opgebouwd, Anton Haverslag op de Reuskamp, en Jan Haverslag op de Schotbeld. Alle veld en bos is verdwenen en is nu grasland.

*Wat ziet mijn oog voor vreemd hieraan,
waar eeuwen hakhout heeft gestaan,
zie ik nu koeien grazen,
en geen wild konijn, of hazen,
kunnen hierin schuil meer gaan,
wat wilt ge, kunt ge hiervan bestaan,
de tijd gaat voort, blijft niet stilstaan,
wij ouderen willen hier niet aan,
maar kunnen het niet tegenhouden,*

*het gaat ons alles veel te snel,
maar gaat hij voort gebruik hem wel,
dit geldt voor jongen en ouden.*